

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1. *Transport av høy*
 derdyg 30-12-1946.
 Tilleggsspørsmål nr.

Fylke: *Hordaland*Herad: *Granvin*

Emne:

Bygdela: "

Oppskr. av: *Jon Haekanes*

Gard:

(adresse): *Granvin*

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *7000 eige roynsla omstedden*B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):
*Um spakking av høy og ein rådding etter far min.
 som døde 1812. 85 år gammel.*

SVAR

Rein brukar i slå i utmarka på dei fleste garar i Granvin enno. Husmannsplassane er nedlagde, og berre ein gammal husmann att. Både gardmenn og husmenn slo i utmarka og på fjellet. No er mange utmarkslåtter sløyfa som slittemark. Det er mangel på arbeidskraft, dei vinn ikkje over all slåtten. Det er seile sidan 1900 at slåtten er sløyfa.

Var det storte slåtten, bygde dei loddil det turka høyet; dei lurka det i hesjav og bar det inn i lóa. Um hausten og vetteren hadde dei høyet fram til gards, noho ved baring på byratog. Dette måtte vera dobbelt og 3 fannar langt. Høyet vart sakta med berdene og armene og lagt i passande fengjer (sakser) på toget - 5 a b fengjer var passande byr. Var det vetterdag og snjofare, la dei det på sloe. 3 byrar på sloen. Det drag ein mann etter toget med lidene. Sloen var ei ung bjerk med ca 3 tomnar i diameter og ca 4 alen lang. Toppen vridd som ei vidja og bernde saman i ei lykkja. *3 byrar med toget i vidjens*

og kjørte med både som barn og voksen i sloa køyheim frå utslått. Her sidan 1874 fekk me løypestreng, og løypte køyet heim gjeme med same det var slege, eller det vart lurka i hes på staden og ført heim på løypestrengen.

Stølshøyet vort ofta lurka på bakken i godt vær og so inn i Stølsloa. Umlag alle gardar hev eit inngjerdet trace på stølen og gjødslar det med den gjødsel ein samlar frå fjaset på stølen. Dette køyet vort lagd på kjelkar - små, lette sledar - skikjelkar kalla dei, med 3 byrar på kjelken. Ein gjørde då 2 byrar for dagen til Støls, og fleire menn med kjelkar so gjekk det ført med lierne, men ein laut styra kjelken godt, alles kende det gå galt, både med mann og kjelke.

Far min drag ein gong Stølshøyet heim åleine, men brukte 3 vekar og kva dag 2 byrar, med 3 store byrar på kjelken.

Sidan 1874 hev me hev på garden haat løypestreng til køyet, ofo kan me greida ha Stølshøyet heim på 2 dagar for 2 menn. Stølshøyet er som regel det beste køyet på garden. Dei fleste gardbruk hev no løypestreng til Stølshøyet, um det går an; elles er det mange som kjører køyet vetterda gjøra Stølen og heim.

Stølslåttan kunde vara i 1 a 2 vekar, i slekter av juli og fyrsten i august o. Barni fekk og lov til vera med på stølen under låttan, og ein kann tykke det var ei gild tid; Stølskarane måtte upp kl. 4 um morgonen, so dei hadde god sløtledagg, men ~~so~~ tok ein lang og god midagsstov og heldt ut med sløtt til langt ut på kvelden. Stølslåttan

var seig og tung, og ein laut hakvass tjå. Far det slått i fjellskåren, so hadde dei fyre høyet i råddar og rådda det heim. Rådda var ein slags koysekk av kabelgarn og bunde som ei net med store moskar. Dei stappa rådda full med koy og vekte den utover berget. mårka so bera rådda heim på ryggen med høyet i og til kerkking i bes.

Ein eldreform for stølsstøtt var å setja høyet i stakk. Ein sette ned i jordi ein lang staur - stakksneis- og la dei kure høyet rundt stakksneisen i form som ei stol sata. Høyet fridde seg då far veta, so det ikkje tok shade. Dei stakka ogso lauvet i utmarka og hadde det heim som petteren, enten ved sloing eller ved å bera det på ryggen. No er det forbi med all stakking og rådding. Rådda var avkamp og innsmurt med tjåra - kabelgarn.

Når ein bar byra på ryggen vetter bog, so tok ein boget over aksla med den eine handa og heldt boget fast. I boget var festa ei kævold med denne form: . Til å gjera høylisset med brukte ein eit steekare tog, gjyring (gjyring) med eit steekare kævold enn på byraboget.

Langkjerra vart brukte til å kjeira koyet inn på heimaboien. Denne kjerra kunde vera innbil 4 meter lang og 1.2 m breid og lag på 2 kjel. 4 kjel var og brukte. På flatt lende og veg brukte dei grindar bil det berre koyet, på siderma, men i brattlende er det vanleg å leggja på tog bil 3 stære byrar i lasset. Beraren byt

4

reisa seg sjölv med byri. Her det fleire
 i narleiken, so far bararun hjelp til å reisa
 seg med byri, enten ved å lyfta i byri
 bakum eller og ved å trekkja litt i
 laget framum bararen. - Barn ^(me i l) vart
 på høyarbeidet, både med riva og lja. Det
 er mangein på 14-15 år som fører ljaen.
 gjentebarn brukte riva, og førde høyet
 til hesi; på flabblende brukar dei
 ei drillebåra og fører graset til hesi. I
 varmt og stadigt ver dukkar dei høyet
 på bakken i 2-3 dagar. 1de dagen lett
 dei det liggja vrart; 2de dagen snur
 og sprekkar dei høyet. Her det enno ikkje
 bust, set dei høyet i satar, breier det
 då att den 3de dagen, snur og sprekkar
 i det, so det er ferdig til innkøyring
 i lóa. Atko reglar far siste lasset
 av durrbøy er ukjendtt her. Høykjerra,
 langkjerra er og ka lra hjulstede;
 det siste trele g ein leoning frå den
 tid dei sette trehjul under høysle-
 den. Debrsleden har jarnskoring, men
 ikkje hjul.

57

Til høykøyring brukast ikkje to
 hestar for eit lass. Til brøyting brukar
 som oftast berre den same sleden til ut-
 lóa eller stolslóa. Heimover hev dei låbraut
 som veit stære og betrefar kraft lass. Det
 kan stundom vera so langt til stolslóa, at
 dei rekk berre eit lass heim. Som regel er
 det fleire bønder som hev høyslåt i fjellet.
 Dei høyrer då samtidig heim høyet, kvar
 far seg og hjälper kvarandre, um det drungs.

NORSK ETNOLOGISK MUSEUM
 adr. NORSK FOLKEMUSEUM
 BYGDØY